

Євгенія Воробйова

кандидатка педагогічних наук, доцентка, Національний технічний університет
“Харківський політехнічний інститут”, доцентка кафедри педагогіки і психології
управління соціальними системами ім. академіка І. Зязюна; Харків, Україна;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6269-578X>;

E-mail: evorobjova@ukr.net

Владислава Сідельнікова

кандидатка педагогічних наук, доцентка, Харківський Національний педагогічний
університет ім. Г. С. Сковороди, доцентка кафедри психологічної і педагогічної
антропології; Харків, Україна;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3851-6067>;

E-mail: v.sidelnikova@hnpu.edu.ua

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Анотація: у статті розкрито значення м’яких (адаптивних) навичок, або soft skills, як базових складових професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. Представлено авторське трактування означених навичок для фахівців будь-якого профілю як інтегративного комплексу надпрофесійних навичок. Також авторами запропоновані психологічні умови організації процесу професійної підготовки з метою ефективного розвитку soft skills педагогів. Розроблено практичні рекомендації щодо запровадження психологічних умов організації процесу професійної підготовки для ефективного розвитку soft skills педагогів. Визначено перспективи подальших розвідок, які передбачатимуть вивчення досвіду впровадження психологічних умов організації процесу професійної підготовки майбутніх педагогів з метою розвитку в них soft skills.

Ключові слова: soft skills; майбутні педагоги; професійна підготовка; soft skills педагогів; м’які (адаптивні) навички; психологічні особливості.

Evgenija Vorobjova

Ph.D in pedagogy, associate professor, National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, associate professor of the department of pedagogy and psychology of management of social systems of academician I. Zyazyun; Kharkiv, Ukraine;

E-mail: evorobjova@ukr.net

Vladyslava Sidelnikova

Ph.D. in pedagogy, associate professor, Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda, associate professor of the department of psychological and pedagogical anthropology; Kharkiv, Ukraine;

E-mail: v.sidelnikova@hnpu.edu.ua

**PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS IN
FUTURE TEACHERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS**

Abstract: the article reveals the importance of soft (adaptive) skills as basic components of professional training of future teachers in higher education institutions. The interpretation of these skills for specialists of any profile as an integrative complex of supra-professional skills is presented. The authors also propose psychological conditions for organizing the professional training process to effectively develop teachers' soft skills. Practical recommendations have been developed for introducing psychological conditions for organizing the professional training process with the aim of effectively developing teachers' soft skills. The prospects for further research are identified, which will involve studying the experience of implementing psychological conditions for future teachers to organize the process of professional training of future teachers to develop their soft skills.

Key words: soft skills; future teachers; professional training; soft skills of teachers; soft(adaptive) skills; psychological features of the development of soft skills of future teachers.

Evgenija Vorobjova, Vladyslava Sidelnikova

An extended abstract of the paper on the subject of:

**“Psychological features of the development of soft skills in future teachers in higher
education institutions”**

***Problem setting.** The issue of developing soft skills in today's world increasingly affects not only training in this area, but is also being actively introduced into the educational process of higher education institutions. Regardless of their specialty and qualifications, future professionals must possess soft skills, which, according to various scientific studies, account for 85 % of career success.*

That is why, at the current stage of higher education development, educational scientists are mostly focusing their attention on studying the technology of forming soft (adaptive) skills in future specialists, especially those with a social profile.

However, higher education institutions most often only declare a policy on the development of flexible skills in students and teachers, limiting its implementation only to the teaching of individual academic disciplines or the conduct of educational activities. However, the success of soft skills development depends on the involvement of higher education seekers in a comprehensive program of

psychological and pedagogical support for the development of soft (adaptive) skills.

***Recent research and publications analysis.** It is important to note that among foreign scientists who developed the issue of soft skills formation, B. Abbott, A. Nielsen, K. Lorenz, S. Meloni, and M. Andrews conducted the most successful scientific research from the perspective of their significance in professional achievements. In domestic scientific research, the study of soft skills in the context of researching various aspects of professional training is no less relevant. In particular, this trend can be traced in the works of O. Vasilenko, O. Kirdan, O. Kirdana, K. Koval, S. Nakhod, T. Smagina, O. Shunevich, and others.*

However, the popularity of soft skills analysis does not fully cover the study of the psychological characteristics of their formation as an internal subjective entity in the educational process, particularly in the professional training of teachers in higher education institutions, which determined the choice of the topic of our article.

***Paper objective.** The purpose of the study is to examine the psychological*

characteristics of the problem of developing soft skills among teaching staff at a specialized university as a condition for the formation of their professional competencies and creative potential.

Paper main body. There are various approaches to understanding the concept of "soft skills." In particular, they are viewed as universal "super-professional" skills that ensure the effectiveness of activities regardless of their subject specificity, or as a system of personal qualities that are in demand in the labor market and are decisive for professional and life success.

According to the authors, the formation of soft skills in future teachers at a specialized university is necessary, since the modern higher education system requires teachers to have not only deep professional knowledge, but also a high level of communicative, social, and emotional competence. Soft skills include communication skills, the ability to build effective relationships, teamwork skills, and the ability to resolve conflicts and demonstrate communicative tolerance. At the personal level, soft skills include the ability to self-organize, regulate emotions, self-learn, adapt to uncertainty, and be creative. Emotional intelligence plays a significant role, ensuring understanding of others' emotions, empathy, and the ability to neutralize negative emotional reactions. The list of soft skills also includes leadership qualities, management competencies, and digital literacy.

Summarizing the results of contemporary research on the development of soft skills, the authors interpret it as an integrative set of supra-professional skills that ensure the success of a specialist's professional activity regardless of their field of expertise and interpret it in several meaningful aspects (communicative-organizational, regulatory, gnostic, organizational-activity, and information-communication).

The authors of the article proposed the following psychological conditions for organizing the professional training process to effect-

tively develop teachers' soft skills: the leading role of reflective competence, the influence of emotional intelligence, the formation of communicative flexibility, and the role of internal motivation and subjectivity of students.

Thus, the effective formation of soft skills in future teachers requires the creation of a set of psychological conditions that activate the internal motivation, reflectivity, and subjectivity of the learner. The psychological characteristics of the development of soft skills in future teachers are related to emotional maturity, social activity, the ability to reflect, and internal motivation. The formation of soft skills is systematic in nature and requires the creation of a psychologically safe, creative, and interactive educational environment. Developed soft skills are a key condition for the professional competence of a teacher and their successful activity in modern higher education

Therefore, the effectiveness of soft skills development in future teachers depends on the purposeful creation of psychological conditions that include the development of reflexivity, internal motivation, emotional self-regulation, and psychological security. The implementation of these conditions contributes to the formation of the student's subjective position, the integration of soft skills into the structure of their professional identity, and ensures their readiness to function in the modern European educational space.

Conclusions of the research. The study allowed us to formulate key conclusions regarding the psychological characteristics of soft skills development in future teachers. It was established that soft skills are a central psychological mechanism of professional growth, which determines the professional subjectivity and competitiveness of teachers in the context of rapid educational transformations and crisis challenges. It has been theoretically substantiated that the effective development of these integrative transprofessional skills (in particular, communicative flexibility, emotional intelligence, and stress resistance) depends on the purposeful creation of a set of psychological conditions. These conditions

include the leading role of reflective competence, the influence of emotional intelligence, and the formation of internal motivation and subjectivity of applicants. The practical implementation of these conditions requires the creation of a psychologically safe and interactive educational environment

using active methods, digital simulation technologies, and teamwork.

Thus, the formation of soft skills in the structure of the professional identity of future teachers is a basic condition for their readiness to function in the modern European educational space.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема формування soft skills в умовах сьогодення все частіше зачіпає не лише сферу тренінгової роботи цього напрямку, а й активно запроваджується в освітній процес закладів вищої освіти.

Незалежно від спеціальності та кваліфікації, майбутні фахівці мають володіти soft skills, що, за різними науковими розвідками, забезпечують до 85 % успіху в кар'єрі. Уніфікована класифікація неспецифічних “soft skills” була введена для Єдиного європейського економічного простору, що підтверджується низкою документів та директив, які передбачають впровадження новітніх освітніх та психолого-педагогічних технологій розвитку гнучких навичок у студентів університетів Європейського Союзу.

Офіційно прийнята з 2017 року класифікація м'яких (адаптивних) навичок під назвою “Європейські навички, компетенції, кваліфікації і види занять” (ESCO) зазначає чималу низку навичок, пов'язаних з комунікацією, ефективністю мислення, креативністю та управлінням, утім, поза увагою науковців залишається питання операціоналізації м'яких (адаптивних) навичок, їхньої класифікації та розробки валідних і надійних методів їхньої оцінки та цілеспрямованого формування.

Важливим є те, що soft skills представлені у межах Національної рамки кваліфікацій, а саме тій її частині, яка апелює до концептів “Комунікація” та “Відповідальність і автономія”. Тому на

сучасному етапі розвитку вищої освіти, вчені-педагоги здебільшого звертають свою увагу на вивчення технології формування м'яких (адаптивних) навичок у майбутніх фахівців, особливо соціономічного профілю [11; 12]. Як зрозуміло з термінології, м'які навички (soft skills) — це комплекс соціальних, комунікативних та особистісних якостей, які, хоча і складно, піддаються кількісному вимірюванню, дозволяють фахівцю ефективно взаємодіяти з іншими людьми. Їхній розвиток є критично важливим для педагогів, оскільки забезпечує успішну реалізацію освітньої та виховної діяльності. Означені навички включають універсальні та загальнокультурні компетенції сучасного конкурентоспроможного фахівця. Ключовими серед м'яких (адаптивних) навичок можна визначити: комунікативні, перцептивні, готовність працювати в команді, емоційний інтелект, стресостійкість, здатність приймати ефективні рішення, навіть у кризових ситуаціях.

Проте, заклади вищої освіти найчастіше лише декларують політику щодо розвитку гнучких навичок у студентів та викладачів, обмежуючись її впровадженням у межах викладання окремих навчальних дисциплін чи проведенні виховних заходів, утім успішність формування soft skills залежить від залучення здобувачів вищої освіти до цілісної програми психолого-педагогічного супроводу розвитку м'яких (адаптивних) навичок.

Аналіз наукових публікацій та досліджень [4; 6; 7], які присвячені розробкам в сфері цілеспрямованого формування soft skills в закладах вищої

освіти, показує, що досвід реалізації подібних процесів сьогодні недосконалий.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. Важливо зазначити, що серед зарубіжних вчених, хто розробляв проблематику формування soft skills, особливо успішними в науковій розвідці були дослідження з позиції значущості у професійних досягненнях Б. Еббота, А. Нільсона, К. Лоренца, С. Мелоні, М. Ендрюс [1–3; 7].

У вітчизняних наукових дослідженнях не менш актуальним є вивчення тематики soft skills в контексті вивчення різних аспектів професійної підготовки. Зокрема, таку тенденцію можна прослідкувати у роботах О. Василенко [8], О. Кірдан [9], О. Кірда [9], К. Ковалю [4], С. Наход [6], Н. Коляди [6], О. Кравченко [6] та ін.

Проте, така популярність аналізу soft skills, не забезпечує повною мірою вивчення психологічних особливостей їхнього формування як внутрішньо-суб'єктивного утворення в освітньому процесі, зокрема й у професійній підготовці педагогів у закладах вищої освіти, що й обумовило вибір теми нашої статті.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. Попри значний науковий інтерес до проблематики розвитку soft skills, низка аспектів залишається недостатньо вивченою. Зокрема, потребує подальшого уточнення механізм впливу сучасних освітніх технологій на ефективність формування зазначених компетентностей. Недостатньо окресленими залишаються також психологічні особливості оптимального поєднання традиційних педагогічних методів з інноваційними з метою удосконалення практичної спрямованості професійної підготовки педагогів.

Окремої уваги потребує визначення особливостей розвитку soft skills у здобувачів педагогічних спеціальностей із

урахуванням їхніх індивідуальних відмінностей, пізнавальних можливостей та професійно-особистісних потреб. Крім того, актуальним є питання розроблення валідних критеріїв та інструментів оцінювання рівня сформованості цих навичок на різних етапах навчання у ЗВО, що забезпечило б системність і наукову обґрунтованість процесу їхнього розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у визначенні психологічних особливостей питання розвитку soft skills педагогічних кадрів профільного університету як умови формування їхніх професійних компетенцій та творчого потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У сучасній психолого-педагогічній парадигмі, зорієнтованій на формування професійної суб'єктності майбутнього фахівця, проблема розвитку м'яких навичок (soft skills) набуває особливої актуальності. Це зумовлено стрімкою трансформацією освітнього середовища та зростанням вимог до професійної діяльності педагога. Сучасний викладач має володіти не лише ґрунтовними предметними знаннями (hard skills), а й розвиненими метакомпетентностями, що забезпечують гнучкість мислення, ефективну комунікацію, емоційну регуляцію та здатність до критичного аналізу. Саме soft skills визначають конкурентоспроможність педагога, ефективність його професійної діяльності та здатність до успішної взаємодії в умовах постійних змін.

У зв'язку з цим на заклади вищої педагогічної освіти покладається провідна роль у забезпеченні системної підготовки здобувачів, здатних відповідати сучасним викликам та інтегруватися в європейський освітній простір. Освітні установи мають ініціювати зміни на організаційному, змістовному та методологічному рівнях, спрямовані на формування комплексу прикладних і надпрофесійних компетентностей.

Попри те, що значення soft skills нормативно закріплене, зокрема у вимогах Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, більшість освітніх програм досі не мають цілісного підходу до їхнього розвитку. Це призводить до дисбалансу між суспільною потребою у фахівців із високим рівнем метакомпетентностей та недостатньою усвідомленістю самих здобувачів щодо необхідності їхнього формування. Розвиток м'яких навичок потребує внутрішньої активності, рефлексивності й уміння аналізувати власні дії, що часто не забезпечується традиційними підходами до організації навчання.

У науковій літературі [4–9] існують різні підходи до розуміння поняття “soft skills”. Зокрема, їх розглядають як універсальні “надпрофесійні” навички, що забезпечують результативність діяльності незалежно від її предметної специфіки, або як систему особистісних якостей, затребуваних ринком праці й визначальних для професійної та життєвої успішності.

На думку авторів, формування soft skills у майбутніх педагогів у профільному університеті є необхідним, оскільки сучасна система вищої освіти вимагає від педагога не лише глибоких фахових знань, а й високого рівня комунікативної, соціальної та емоційної компетентності.

Педагог сьогодення працює у складному соціокультурному середовищі, де його особистісні якості значною мірою обумовлюють ефективність освітнього процесу, особливо в умовах он-лайн навчання. В такому форматі, спілкування протікає віртуально на освітніх платформах (MS Office 365, Moodle тощо) через месенджери, тому ефективна комунікація та взаємодія будуть запорукою успішної реалізації професійної діяльності. В цьому сенсі варто виділити важливість розвитку навичок комунікації, емпатії, активного слухання та конструктивного зворотного зв'язку, що забезпечують здоровий психологічний клімат і підвищують результативність навчання.

Не менш значущими можна визначити й такі навички як адаптивність та стресостійкість [10]. Їх актуальність зумовлена динамічністю освітнього середовища, зокрема впровадження інноваційного освітнього простору й технологій, оновлення освітніх програм, запровадження студентоцентрованого підходу тощо. В умовах воєнного стану в нашій державі такі навички як стресостійкість, гнучкість та здатність до швидкого прийняття рішень є критично важливими.

В контексті вищевикладеного варто також підкреслити важливість позитивного іміджу педагога через прояв професійної етики, культури педагогічного спілкування та загальне враження про нього як авторитетну, компетентну й відкриту до співпраці особистість.

Аналіз сучасних досліджень [5–6; 8] демонструє, що феноменологія soft skills зосереджена на інтерперсональних та інтраперсональних компонентах, які формують основу ефективної взаємодії та професійного становлення особистості.

До структури soft skills належать комунікативні здібності, уміння будувати ефективну взаємодію, наявність навичок командної роботи, а також здатність до врегулювання конфліктів та прояву комунікативної толерантності. На рівні особистісного функціонування м'які навички охоплюють здатність до самоорганізації, емоційної регуляції, самонавчання, адаптивність у ситуаціях невизначеності та креативність. Значну роль відіграє емоційний інтелект, що забезпечує розуміння емоцій інших, емпатійність та вміння нейтралізувати негативні емоційні реакції. До переліку soft skills також належать лідерські якості, управлінські компетентності та цифрова грамотність [14].

Концепція сучасної професійної освіти передбачає інтеграцію soft skills і hard skills шляхом психологічного аналізу діяльності, що дає змогу визначити універсальні компетентності та співвіднести їх із вимогами конкретної професії. Завданням вищої школи є формування

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

системи умов, які сприяють розвитку метакомпетентностей, необхідних для ефективної професійної самореалізації.

Узагальнюючи результати сучасних досліджень із проблеми розвитку soft skills, автори трактують його як

інтегративний комплекс надпрофесійних навичок, що забезпечують успішність професійної діяльності фахівця незалежно від профілю спеціальності, та інтерпретують у кількох змістовних аспектах (таблиця 1).

Таблиця 1

Soft skills як інтегративний комплекс надпрофесійних навичок

Змістовний аспект професійної діяльності	Найменування soft skills	Характеристика
Комунікативно-організаційний	Комунікативні навички	уміння вести діалог, презентувати думку, працювати в команді, здійснювати mediaцію та конструктивне врегулювання конфліктів
Регулятивний	Емоційно-регулятивні навички	емпатія, розуміння власних і чужих емоцій, саморегуляція, стресостійкість
Гностичний	Когнітивні метанавички	критичне та творче мислення, вирішення проблем, здатність до рефлексії
Організаційно-діяльнісний	Організаційні навички	управління часом, планування, лідерство, відповідальність
Інформаційно-комунікаційний	Цифрова компетентність	уміння працювати з інформацією, цифровими платформами та медіаресурсами.

Аналізуючи зміст таблиці в контексті нашого дослідження, варто зазначити, що для майбутнього педагога soft skills виконують подвійну функцію. З одного боку, вони забезпечують ефективність професійної педагогічної діяльності, а, з іншого — стають моделлю для наслідування здобувачами освіти, формуючи нове освітнє середовище.

Таким чином, розвиток soft skills у педагогічній освіті є не додатковою, а базовою умовою становлення професійної суб'єктності.

Саме тому автори статті пропонують такі психологічні умови організації процесу професійної підготовки з метою ефективного розвитку soft skills педагогів:

1. Провідна роль рефлексивної компетентності. Розвиток soft skills неможливий без усвідомленої оцінки студентом власних сильних та слабких сторін, форм поведінки та стратегій комунікації. В даному контексті рефлексія виступає механізмом: самодіагностики комунікативних бар'єрів; переосмислення емоційних реакцій у складних ситуаціях; формування відповідальності за власну взаємодію в освітньому середовищі.

2. Вплив емоційного інтелекту. Педагогічна діяльність характеризується високим рівнем емоційного навантаження. Тому розвинений емоційний інтелект дозволяє врегулювати цю ситуацію через: адекватне розпізнавання станів здобувачів освіти та колег; регуляцію власних емоцій у стресових ситуаціях; конструктивну організацію конфліктної взаємодії.

3. Формування комунікативної гнучкості. Майбутній педагог повинен вміти пристосовувати стиль спілкування до контексту ситуації. При цьому такий тип гнучкості як комунікативна має включати наступні ознаки: варіативність мовленнєвих стратегій; толерантне ставлення до відмінностей; здатність до емпатійної взаємодії.

4. Роль внутрішньої мотивації та суб'єктності здобувачів освіти. Soft skills розвиваються ефективно лише за умов активної студентської позиції та націленості на процес навчання — опанування професійними компетенціями та результатами навчання. При цьому внутрішня мотивація здобувачів освіти ґрунтується на: усвідомленні професійної значущості навичок; бажанні самовдос-

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

контралюватись; прийняття відповідальності за власний розвиток.

Отже, наведені вище психологічні умови організації процесу професійної

підготовки з метою ефективного розвитку soft skills педагогів дозволили авторам розробити практичні рекомендації з проблеми дослідження (табл. 2).

Таблиця 2

Психологічні особливості розвитку soft skills майбутніх педагогів у закладах вищої освіти

Психологічна умова	Мета впровадження	Результат реалізації умови
Створення психологічно безпечного освітнього середовища	Убезпечення психологічного комфорту студентів	– висловлювати думки без страху осуду; – відкрито демонструвати ініціативу; – експериментувати з новими моделями комунікації; – приймати конструктивний фідбек.
Використання активних та інтерактивних методів навчання	Забезпечення ефективності освітнього процесу	– рольові та ділові ігри; – тренінги комунікативної компетентності; – групові дискусії; – метод кейсів; – медіаційні вправи та практики конфлікт-менеджменту; – техніки фасилітації;
Застосування цифрових інтерактивних технологій	Посилення рефлексивності та об'єктивності самооцінки через використання цифрових платформ	– моделювання складних педагогічних ситуацій; – тренування стресостійкості; – відпрацювання публічних виступів; – аналізу власної комунікації на основі відеозаписів.
Розвиток рефлексивної компетентності	Рефлексивна діяльність перетворює зовнішні вимоги на внутрішній ресурс розвитку	– “щоденники рефлексії” студента; – методики “360-градусного зворотного зв'язку”; – групові супервізії; – психологічних тренінгів самопізнання.
Проектна та командна робота	Формування готовності до командної роботи	– формування лідерських та організаційних навичок; – відпрацювання вмінь делегування та фасилітації; – досвід прийняття рішень у групі.

Таким чином, ефективне формування soft skills у майбутніх педагогів має системний характер і передбачає створення комплексу психологічних умов, що активізують внутрішню мотивацію, рефлексивність і суб'єктність здобувача. Психологічні особливості розвитку цих навичок у майбутніх викладачів пов'язані з емоційною зрілістю, соціальною активністю та здатністю до рефлексії та внутрішньою мотивацією.

Розвиток soft skills є ключовою умовою формування професійної суб'єктності та конкурентоспроможності викладача в сучасному освітньому просторі [14]. Ефективність цього процесу залежить від цілеспрямованого створення психологічно

безпечного, творчого й інтерактивного освітнього середовища. Провідну роль серед психологічних умов відіграють:

- психологічна безпека, що забезпечує мотиваційний потенціал і свободу професійного самовираження;
- рефлексивна компетентність, яка формує усвідомлене ставлення до власної діяльності;
- емоційний інтелект та комунікативна гнучкість, що визначають якість педагогічної взаємодії;
- цифрові та симуляційні технології, що відкривають можливість багаторазового відпрацювання навичок;
- інтерактивні та проєктні методи навчання [13].

Таким чином, формування soft skills слід розглядати як центральний психологічний механізм професійного зростання майбутнього педагога, який забезпечує його здатність ефективно функціонувати в умовах сучасної освіти та відповідати вимогам європейського освітнього простору.

Загалом результативність розвитку soft skills у майбутніх педагогів залежить від цілеспрямованого створення психологічних умов, які включають розвиток рефлексивності, внутрішньої мотивації, емоційної саморегуляції та психологічної безпеки, що сприяє формуванню суб'єктної позиції студента, інтеграції м'яких навичок у структуру його професійної ідентичності та забезпечує готовність до функціонування в умовах сучасного європейського освітнього простору.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проведене дослідження дозволило сформулювати ключові висновки щодо психологічних особливостей розвитку soft skills у майбутніх педагогів, які є центральним психологічним механізмом професійного зростання, що визначає професійну суб'єктність та конкурентоспроможність

фахівця в умовах стрімких освітніх трансформацій та кризових викликів. Було теоретично обґрунтовано, що ефективний розвиток цих інтегративних надпрофесійних навичок (зокрема, комунікативної гнучкості, емоційного інтелекту та стресостійкості) залежить від цілеспрямованого створення комплексу психологічних умов. До таких умов належать провідна роль рефлексивної компетентності, вплив емоційного інтелекту, а також формування внутрішньої мотивації та суб'єктності здобувачів. Практична реалізація цих умов вимагає створення психологічно безпечного та інтерактивного освітнього середовища через застосування активних методів, цифрових симуляційних технологій та командної роботи. Таким чином, формування soft skills у структурі професійної ідентичності майбутнього педагога є базовою умовою його готовності до функціонування у сучасному європейському освітньому просторі.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення досвіду впровадження психологічних умов організації процесу професійної підготовки з метою ефективного розвитку soft skills педагогів.

Список літератури:

1. Skills for Social Progress. The Power of Social and Emotional Skills. *OECD Publishing*, 2015. 138 p.

2. Raven J. Competence in Modern Society. *Identification, development, and implementation*. 1984. 251 p.

3. Lippman L. H., Ryberg R., Carney R., Moore K. A. (2015). Workforce connections: key “soft skills” that foster youth workforce success: toward a consensus across fields. *USAID*. 57 p.

4. Коваль К. О. Розвиток “Soft skills” у студентів — один з важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. № 2. С. 162–167.

5. Коляда Н., Кравченко О. Практичний досвід формування “Soft skills” в умовах закладу вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. № 3. С. 137–145.

6. Наход С. А. Значущість “Soft skills” для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова*. 2018. № 63. С. 131–135.

7. The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-to-thrive-in-the-fourth-industrial-revolution>

8. Василенко О. М., Корчак І. М. Формування у студентів-психологів “soft

skills” як чинник їх успішної майбутньої професійної діяльності. *Науковий журнал “Психологічні травелоги”*. 2021. № 2. С. 17–24.

9. Кірдан О. Л., Кірдан О. П. Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім.П. Тичини*. Умань : ВПЦ Візаві, 2021. № 2 (6). С. 152–160.

10. Дубчак Г. М. Психологія становлення професійної стресостійкості майбутніх фахівців соціономічних професій : дис. доктора псих. наук: 19.00.07. Київ : Інститут психології ім. Г. Костюка НАПН України, 2018.

11. Буркова Л. В. Показники та критерії оцінювання рівня професійних компетентностей у майбутніх спеціалістів соціономічних професій. *Теорія та методика управління освітою*. 2010. 16 с.

12. Бережний В. Теоретична модель професійної компетентності фахівця соціономічного профілю. *Вісник ХНПУ імені Г. Сковороди*. 2021. С. 25–43.

13. Сідельнікова В. К. Розвиток емоційного інтелекту особистості в освітньому процесі. *Соціально-психологічні засади розвитку особистості в освітньому процесі*. Харків : ХНПУ, 2025. С.103–105.

14. Сідельнікова В. К. Викладач вищої школи в умовах воєнного часу: психологічні аспекти стійкості. *International Scientific and Practical Conference “Interdisciplinary Dimensions of Science, Education and Technology: Global Challenges, Innovations and Sustainable Development Prospects” : Conference Proceedings*. Seattle : Golden Quill Publishing, 2025. P. 92–96.

References:

1. Skills for Social Pprogress. The Power of Social and Emotional Skills. *OECD Publishing*, 2015. 138 p.

2. Raven J. Competence in Modern Society. *Identification, development, and implementation*. 1984. 251 p.

3. Lippman L. H., Ryberg R., Carney R., Moore K. A. (2015). Workforce connections: key “soft skills” that foster youth workforce success: toward a consensus across fields. USAID. 57 p.

4. Koval K. O. Rozvytok “Soft skills” u studentiv — ody z vazhlyvykh chynnykiv pratsevlashtuvannia [The development of soft skills in students is one of the important factors in employment.]. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutuuiu*. 2015. No. 2. pp. 162–167.

5. Koliada N., Kravchenko O. Praktychnyi dosvid formuvannia “Soft skills” v umovakh zakladu vyshchoi osvity [Practical experience in developing soft skills in higher education institutions]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. 2020. No. 3. pp. 137–145.

6. Nakhod S. A. Znachushchist “Soft skills” dlia profesiinoho stanovlennia maibutnykh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. Drahomanova*. 2018. No. 63. pp. 131–135.

7. The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution. Available at: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-to-thrive-in-the-fourth-industrial-revolution>

8. Vasylenko O. M., Korchak I. M. Formuvannia u studentiv-psykholohiv «soft skills» yak chynnyk yikh uspishnoi maibutnoi profesiinoi diialnosti [The development of soft skills in psychology students as a factor in their future professional success]. *Naukovyi zhurnal “Psykhologichni travelohy”*. 2021. No. 2. pp. 17–24.

9. Kirdan O. L., Kirdan O. P. Formuvannia soft skills zdobuvachiv vyshchoi osvity v osvitnomu protsesi zakladu vyshchoi osvity [The development of soft skills in higher education students in the educational process of higher education institutions.]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly : zbirnyk*

naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu im. P. Tychyny. Uman : VPTs Vizavi, 2021. No. 2. pp. 152–160.

10. Dubchak H. M. Psykholohiia stanovlennia profesiinoi stresostiikosti maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii [Psychology of developing professional stress resistance in future specialists in socio-economic professions]. *Dys. doktora psykhn. Nauk* : 19.00.07. Kyiv : Instytut psykholohii im. H. Kostiuka NAPN Ukrainy, 2018.

11. Burkova L. V. Pokaznyky ta kryterii otsiniuvannia rivnia profesiinykh kompetentnosti u maibutnikh spetsialistiv sotsionomichnykh profesii [Indicators and criteria for assessing the level of professional competencies in future specialists in socio-economic professions]. *Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu.* 2010. 16 p.

12. Bereznyi V. Teoretychna model profesiinoi kompetentnosti fakhivtsia

sotsionomichnogo profilu [Theoretical model of professional competence of a specialist with a socio-economic profile]. *Visnyk KhNPU im. H. Skovorody.* 2021. pp. 25–43.

13. Sidelnikova V. K. Rozvytok emotsiinoho intelektu osobystosti v osvitnomu protsesi [The development of emotional intelligence in the educational process]. *Sotsialno-psykholohichni zasady rozvytku osobystosti v osvitnomu protsesi.* Kharkiv : KhNPU, 2025. pp. 103–105.

14. Sidelnikova V. K. Vykladach vyshchoi shkoly v umovakh voiennoho chasu: psykholohichni aspekty stiikosti [Higher education lecturer in wartime: psychological aspects of resilience]. *International Scientific and Practical Conference “Interdisciplinary Dimensions of Science, Education and Technology: Global Challenges, Innovations and Sustainable Development Prospects” : Conference Proceedings.* Seattle : Golden Quill Publishing, 2025. pp. 92–96.

Стаття надійшла до редакції 28. 10.2025 р